

Dějiny nejsou mimo prostor a čas.

Kateřina Dassi

Povídky ze zemí Koruny české za vlády Habsburků

Tato publikace neprošla jazykovou, grafickou ani redakční úpravou ze strany vydavatelství.

Vydal powerprint s.r.o. pod značkou Bookla, v Praze roku 2025

Tisk: powerprint s.r.o., Brandejsovo náměstí 1219/1

165 00 Praha 6 - Suchbátov

www.bookla.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7705-017-3

Milí čtenáři.

Kniha, kterou jste otevřeli je kniha povídek z doby třicetileté války. Přestože to bylo období pro země Koruny české devastující, nechybí v nich láska, přátelství, čest a víra. Dějiny našich zemí 17. století jsou pro mnohé z nás vzdálené. Přesto doufám, že si je připomeneme v osudech dívek hledajících štěstí, tak jako každý z nás.

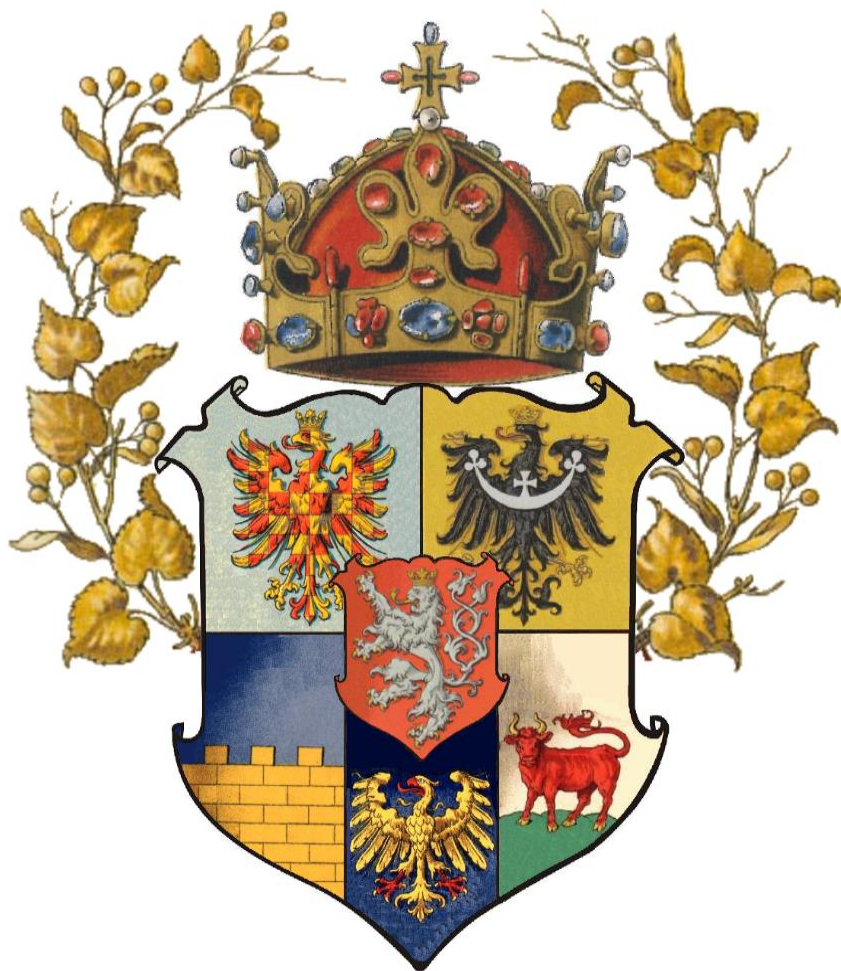
Kateřina Dasii

Věnováno mým vnoučatům Stelli, Sebi a Štěpi.

Praha 2025

„Znak zemí Koruny české je tvořen štítem děleným do šesti polí: v modrém poli červenostříbrně šachovaná moravská orlice, vedle ní, ve zlatém poli, černá slezská orlice. V dolní části zlatá trojzubá zeď v modrém poli symbolizující Horní Lužici, zlatá orlice v modrém poli Horní Slezsko, rudý vůl stojící na zelené zemi ve stříbrném poli Dolní Lužici, v červeném středovém štítu je umístěn stříbrný český dvouocasý lev. Nad znakem lemovaným zlatým lipovým věncem se vznáší svatováclavská koruna“.

Převzato Wikimedia Commons.

Velký znak zemí Koruny české od H.G.Ströhla, Wikimedia Commons, creative CC BY – SA 4.0

Povídky ze zemí Koruny české za vlády Habsburků.

Mendrika

Růženka

Johanka

Marie Anna

Mendrika

Příběh z dob renesance, kdy v Čechách vládl císař Rudolf II.
Habsburský **LP 1608 – 1609.**

Rudolf II. na portrétu od Hanse von Aachena

I.

Žanetka seděla v zámecké kuchyni na nízké stoličce. Krb vydával příjemné teplo a únava z dlouhého dne jí zavírala oči. Až do nedávna byla komornou paní vladařky Pernštejnského domu. Paní vladařka byla dobrá hospodyně a Žanetka jí byla vždy při ruce. Zítra, po mnohaměsíčním smutku, se pořádá první velká slavnost. Proto byla požádána, aby dohlédla na kuchyni.

Pernštejnský dům v Praze na Hradčanech byl vyhlášeným společenským centrem, kde se scházeli urození hosté a kde se mohlo volně diskutovat o politických otázkách, týkajících se povznesení katolické víry v Čechách. Zde byl průsečík všech zpráv ze světa katolického Španělska, kde vládnul císař Filip II., nebo Anglie, kde vládla protestanská panenská královna Alžběta. Sem přicházeli urození hosté z Hradu v čele se španělským vyslancem Donem Guillénem de San Clementem a papežským nunciem Giovannimem Delfinem. Zde se konaly porady a činila velká rozhodnutí. Dlouhá léta se o vše starala paní vladařka Marie Manrique de Lara y Mendoza, provdána za Vratislava II. z Pernštejna, udržujíc ve svém domě ducha španělského dvora, její rodné země. Dnes byla pokračovatelkou, s citem jí vlastní, její milovaná dcera Polyxena, provdána za nejvyššího kancléře Českého království Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic.

Žanetka měla slavnosti ráda, vždy se na ně těšila. Zase bude plný dům lidí a dozví se nové zprávy, co a jak s císařem. První roky, co přesídlil z Vídně do Prahy, byly veselé. Praha byla plná návštěv, stále se něco dělo, ale dnes bylo na Hradě tíživé ticho. Všichni nejdříve mysleli, že se to změní, když na jaře přicestovala z Vídně Rudolfova matka Marie Španělská a přivezla s sebou i svoji

Marie Španělská dcera císaře Karla V. a jeho ženy portugalské infantky Isabely. Provdána za svého bratrance císaře Svaté říše římské Maxmiliána II. Namaloval Anthonis Mor van Dashorst.

ovdovělou dceru, francouzskou královnu Alžbětu. Všichni se začali opět těšit na společenský život, plesy a koncerty, ale ticho na Hradě pokračovalo. Žanetka byla unavená, hodně se s prací zdrželi

a vše bylo hotovo až k půlnoci. Byla ráda, když mohla odejít. Těšila se na svůj pokojíček pod střechou Pernštejnského paláce, který nebyl moc velký, ale byl z něho nádherný výhled na Prahu. Na petřínské straně svažující se dolů k Malé Straně a ke kostelu Nejsvětější Trojice s dvěma štíhlými věžemi a krásně zdobeným portálem. Odcházela z kuchyně, která byla umístěna v postranní věži, kde zaujímal prostory dvou pater a sklepení, kde

Španělský vyslanec Don Guillén de San Clement

se uchovávaly potraviny. S palácem byla spojena malými arkádami, odkud se vstupovalo do hlavní palácové haly. Odtud nahoru vedlo prostorné schodiště, prostupující všechna patra. V prvním patře Pernštejnského paláce byly umístěny reprezentační místnosti s velkým sálem zvaným „zámeckým“, kabinetem, jídelnou s přípravnou a velké světnice pro hosty. V druhém patře byly umístěny soukromé pokoje panstva a až nahoře pod střechou

Alžběta Habsburská provdána za francouzského krále Karla IX. Po jeho smrti se vrátila zpět do Rakouska. Obraz namaloval Jooris van der Straeten.

pokojíčky pro služebnictvo. Žanetka si svítila svíčkou, kterou měla na hliněné misce, a aby jí nezhasla, našlapovala opatrně vzhůru. Schodiště byla krásná kamenná stavba, nad nímž na stropě byla překrásná plasticky malovaná oválná freska znázorňující postavy čtyř ročních období. Vždy, když zde procházela, zvedla hlavu vzhůru a podívala se ke stropu. I teď se zastavila a zvedla oči, ale nahoře byla jen tma. Jak však oči sklopila, velice se ulekla. Na schodišti před ní stála ženská postava, oděná do černých volných šatů. Pomalu stoupala po schodech k podestě, kde byl zavěšen velký panoramatický obraz Prahy. Před ním se zastavila a obrátila se k Žanetce. Rozhodila rukama, jako by ukazovala. A tu se s Žanetkou všechno zatočilo, silně vykřikla a nohy se jí podlomily. Služebnictvo, vylekáno, co v kuchyni ještě zůstalo, přibíhalo a překřikovalo se navzájem. Nikdo nevěděl, co se stalo, vidíce jen Žanetku na schodišti klečeti. Tu zaslechli od pokojů panstva hlas komtesy Luisi.

"Co se zde děje? Žany, to ty jsi křičela? Pojď sem! A vy ostatní, prosím, běžte si lehnout, zde na studené chodbě se jen nasydnete. Dobrou noc všem." Snažila se komtesa služebnictvo uklidnit.

"Žany, co se stalo? Podívej, už zvoní i Polyxena, i tu jsi vzbudila. Pojď se mnou, zajdeme k ní do ložnice." V ložnici již byly mnohé svíce rozžehnuty, a jak dívky vstoupily, hned paní Polyxena věděla, že se něco stalo. Žanetka byla bílá a ruce se jí trásly. Posadily ji ke krbu a snažily se ji uklidnit. Najednou se Žanetka rozplakala: „Vi a tu seňora madre, ella estaba toda de negro.“ * Luisa a Polyxena, dvě sestry, se na sebe podívaly.

„Moc se omlouvám, že jsem křičela, tak moc jsem se lekla, la dama esta,“ polykala Žanetka slzy. Luisa si přisedla k plačící dívce a vzala ji za ruce. "Tak už neplač a všechno nám v klidu pověz."

"Viděla jsem na schodišti vaši paní matku, byla celá v černém, tak jak za života chodila. Vystupovala po schodech a zastavila se u toho velkého obrazu Prahy na podestě. Zdálo se mi, jako by ukazovala směrem do pravého dolního rohu. Nevím, proč jsem se tak polekala, vždyť mi nikdy slovem neublížila."

„Žanetko, vždyť jsi byla kolik let její komornou, jsi také Španělka. Přeci víš, že tě naše paní matka měla moc ráda. Tak jak? Už je dobře?"

"Ano, děkuji, mohu už jít?"

"Jen běž, už je dávno po půlnoci. Zítra si ještě promluvíme," pohládila ji po ruce Luisa. Když komorná odešla, sedla si Polyxena po druhé straně krbu, u kterého Luisa seděla, a mlčela. Bylo však vidět, jak v ní stoupá zlost. "Víš, Luiso, to je hloupá holka, takhle celou domácnost zbláznit. Umíš si představit, co se bude zítra po Praze povídat?"

"Polyxeno, neviň ji, já jsem naši paní matku také viděla."

"Není možná, proč jsi mi o tom neřekla?"

"Jak? Kdy? Myslíš, že se o tom lehko mluví? Viděla jsem ji přesně v těch místech, jak Žany. A také i mně se zdálo, že ukazuje na obraz Prahy, někam do pravého dolního rohu. Nevím, co to znamená, ale mám takový pocit, že nám chce matka ještě něco říci."

"Matka byla obklopena svojí rodinou, pro kterou toho tolik udělala. My jí všechna přání splníme, pokud je budeme znát."

"Ano, pokud její přání budeme znát, a o tom si zítra pohovoříme. Dobrou noc, sestřičko," loučila se Luisa.

Tato událost se stala roku 1608, na jehož začátku v únorový den zesnula v Pernštejnském paláci na Hradčanech španělská šlechtična Marie Manrique, pocházející z rodu španělských grandů de Lara y Mendoza, bývalá dvorní dáma Marie Habsburské. Obě vysoce postavené dámy přijely do Čech z Madridu, od španělského královského dvora. Marie Habsburská, dcera císaře Karla V., pocházející ze španělské rodové větve Habsburků, se provdala za svého bratrance, českého krále Maximiliána II. Habsburského, a Marie Manrique se provdala za Vratislava II. z Pernštejna, který se později stal nejvyšším kancléřem Českého království a jako jeden z prvních držitelem Řádu zlatého rouna. *

II.

Vratislav II. z Pernštejna určil, jako hlavní rodové sídlo zámek v Litomyšli a při jeho velkolepé přestavbě, nechal jako dar pro svoji paní, postavil nedaleko i lovecký záměček, jenž lidé jmenovali po paní vladařce, nemohouc zdárně vyslovit její španělské jméno, jednoduše „Mendryka“. Paní vladařka si záměček ihned zamilovala. Nacházela v něm příjemné uvolnění po náročných společenských povinnostech v Praze. Lovecká sezóna byla v plném proudu. Na záměček se sjela, k nemalé radosti paní vladařky, skoro celá její rozvětvená rodina. Dvě její svobodné dcery, Jana a Luisa, byly stále u ní, ale letos přijela z Fürstenbergu i její dcera Alžběta Isabela s manželem Albrechtem a z Itálie její nejmladší dcera Bibiana Margaretha s manželem Francescem Gonzagou di Castiglione z Mantovy, velkým milovníkem honů a také velkým milovníkem okultních věd, které mu umožnily i návštěvu císaře Rudolfa na Pražském Hradě. Manželé zůstali v Pernštejnském paláci v Praze celé léto a před návratem domů zajeli ještě na návštěvu do Litomyšle.

*Marie Manrique de Lara y Mendoza z Pernštejna s malou Polyxenou
na plátně od Alonsa Sancheze Coella*

Paní vladařka měla nesmírnou radost, že dcery vidí, ale trápilo ji, že nepřijela Polyxena. Bála se o ni. Bála se o ni neustále, už když ji provdala v jednadvaceti letech za nejvyššího purkrabího Českého království Viléma z Rožmberka, muže o třicet let staršího, který byl již třikrát ženat, ale stále bez dědice. I manželství s Polyxenou zůstalo bezdětné a po pěti letech manželství se jí dcera vrátila zpět domů. Dalších jedenáct let nechtěla Polyxena o manželství ani slyšet, i když děti velice milovala, ale pomalu se smířovala s tím, že vlastní děti mít nebude. Před třemi roky však, aniž by ji nějak přemlouvala, dala slib nejvyššímu kancléři Zdeňkovi Vojtěchovi Popelu z Lobkovic a v listopadu loňského roku uzavřela své druhé manželství. Od té doby ji matka vídala jen zřídka. Stále od ní čekala nějakou zprávu, ale když manželé nepřijeli ani na letošní podzimní hony, rozhodla se je navštívit, hned jak přijede do Prahy.

Zatím se paní vladařka těšila z nádherného podzimu. Noci byly ještě teplé a listí hýřilo všemi barvami. Měli naplánovány dva hony týdně a mimo vlastní rodinu byli pozváni všichni známí ze sousedních zámků. Honů se vždy zúčastnili všichni pánové, a i některé dámy. Největšího zájmu se těšila zámecká obora s výstavními jeleny. Večer se ulovená vysoká i drobná zvěř položila do řady a po slavnostní večeři si ji hosté za světla pochodní mohli prohlédnout. Až do noci se sedělo u hostiny na počest zdatných střelců i střelkyň, protože dámy nebyly na honech v žádném směru opomíjeny. Marie Manrique byla ráda, že má okolo sebe své známé a svoji rodinu, přestože podzimní hony vyžadovaly mnoho práce a zařizování. Organizaci, již dávno přesunula na svoji dceru Luisu. Starala se o ni a pomáhala i s vedením Pernštejnského domu. Když se ohlásilo podzimní počasí, které rozbahnílo cesty, každý začal najednou pospíchat domů. Mohli se jen těšit na příští rok, až se zde opět setkají.

Polyxena z Pernštejna, obraz připisován Rolandu de Moï